

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ПОСЛУГАМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ 4 ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Сфера послуг відіграє важливу роль у світовій і національних економіках. З кожним роком обсяги міжнародної торгівлі демонструють тенденції щодо зростання. За даними Світового Банку річне зростання обсягу послуг у світі у 2017 році складало 2,78%, у 2016 році – 2,41%, у 2015 році – 2,78%, у 2014 році – 2,63%;, у 2013 році – 2,5%, у 2012 – 2,77%. Україна за аналогічні періоди часу демонструвала зростання річного обсягу послуг у 2018 році – 3,49%, у 2017 році – 3,45%, у 2016 році – 1,24%. У 2014 і 2015 роках обсяг послуг в Україні зменшився на 6,22% і 6,81% відповідно [1].

Технологічні зміни, які відбуваються в умовах четвертої промислової революції, сприяють розвитку комп'ютерних, інформаційних послуг, послуг у сфері телекомунікацій, послуг, пов'язаних з використанням інтелектуальної власності. Збільшення частки зазначених послуг у структурі експорту країни буде свідчити про наявні можливості завоювати підвищення міжнародної конкурентоспроможності національної економіки на світовому ринку.

За даними Державної служби статистики України структура експорту і імпорту за видами послуг нашої країни за 2013-2018рр. виглядає наступним чином (табл.1 і табл. 2).

Таблиця 1 – Структура експорту за видами послуг України за 2013-2018 рр., %

Товарна група	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	11,6	11,6	11,1	11,4	13,3	14,6
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	2,5	2,6	2,0	2,3	2,3	2,1
Транспортні послуги	56,0	53,0	54,1	53,7	54,7	50,3
Послуги пов'язані з подорожами	3,6	2,0	2,1	2,1	2,3	2,6
Послуги з будівництва	1,6	2,0	3,0	3,9	1,0	1,3
Послуги зі страхування	0,6	0,4	0,5	0,5	0,4	0,4
Послуги, пов'язані зі фінансовою діяльністю	2,4	1,9	2,0	0,8	0,7	0,9
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	0,7	0,8	0,5	0,3	0,3	0,4
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	10,1	14,5	16,3	16,7	16,4	18,2
Ділові послуги	10,6	10,9	8,4	8,0	8,6	9,1
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	0,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,2
Державні та урядові послуги	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: [2, с. 128-118]

Аналіз структури показав, що в українському експорті послуг за 2013-2018рр. домінують транспортні послуги, частка яких перевищує 50%. За вказаний період частка транспортних послуг зменшилась з 56,0% (2013р.) до 50,3% (2018р.). Досить суттєва частка у експорті послуг України належить послугам у сфері телекомунікації, комп'ютерним та інформаційним послугам (їх частка зросла з 10,1% у 2013 р. до 18,2% у 2018р.); послугам з переробки матеріальних ресурсів (діапазон коливань частки 11,1-14,6%); діловим послугам (діапазон коливань частки 8,0-10,9%). Від 2,0% до 2,6% у загальному експорті послуг належало частці послуг з ремонту та технічного обслуговування. Частка послуг пов'язаних з подорожами зменшились з 3,6% у 2013 р. до 2,6% у 2018р. Послуги з будівництва максимальну частку займали у 2016р. – 3,9%, мінімальну – 1,0% у 2017р. Суттєво скоротилась частка послуг пов'язаних з фінансовою діяльністю, якщо у 2013р. вона дорівнювала 2,4%, то у 2018р. – 0,9%. Всі інші види послуг у загальному обсязі експорту послуг мали частку менше 1%.

Щодо структури українського імпорту послуг, як і у експорті, найбільша частка належить транспортним послугам. Вона коливається у діапазоні від 18,6% (мінімальна частка 2016р.) до 23,2% (максимальна частка 2018р.). Досить суттєві частки у імпорті послуг займали ділові послуги і державні та урядові послуги. Діапазон коливань частки ділових послуг – 13,0-22,0%, державних та урядових послуг – 7,8-25,0%. Максимальна частка ділових послуг у загальному обсязі імпорту спостерігалась у 2018р., державних та урядових послуг у 2016 р. За період з 2013 р. по 2018 р. частка послуг пов'язаних з подорожами зросла з 9,1% до 15,7%. Майже у двічі зменшилась у імпорті частка послуг,

пов'язаних з фінансовою діяльністю. Максимальна частка цих послуг 15,8% спостерігалась у 2015 р., мінімальна – 7,6% у 2018 р.

Таблиця 2 – Структура імпорту за видами послуг України за 2013-2018 рр., %

Товарна група	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Послуги з переробки матеріальних ресурсів	0,2	0,8	1,1	0,1	0,0	0,0
Послуги з ремонту та технічного обслуговування, що не віднесені до інших категорій	1,6	1,7	1,6	1,7	1,3	1,3
Транспортні послуги	22,6	21,6	20,9	18,6	22,2	23,2
Послуги пов'язані з подорожами	9,1	10,7	10,8	11,3	14,5	15,7
Послуги з будівництва	3,5	2,3	0,7	1,2	1,9	0,9
Послуги зі страхування	2,2	1,3	1,3	2,2	2,3	1,2
Послуги, пов'язані зі фінансовою діяльністю	13,3	12,6	15,8	10,5	7,8	7,6
Роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності	11,2	7,1	5,5	6,1	7,4	7,8
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	9,2	8,0	9,9	7,9	7,7	7,5
Ділові послуги	18,9	15,6	13,0	15,3	15,1	22,0
Послуги приватним особам, культурні та рекреаційні послуги	0,4	0,2	0,2	0,1	0,4	0,2
Державні та урядові послуги	7,8	18,2	19,1	25,0	19,3	12,5

Джерело: [2, с. 131-133]

У різні роки від 5,5% до 11,2% займали роялті та інші послуги, пов'язані з використанням інтелектуальної власності. Частка послуг у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційних послуг коливалась у діапазоні від 9,9% (максимальне значення 2015 р.) до 7,5% (мінімальне значення 2018 р.) загального обсягу імпорту.

Таким чином, можна побачити, що для міжнародної торгівлі України послугами характерно домінування частки транспортних послуг у загальному обсязі експорту послуг України (більше 50%). Це майже у двічі більше значень загальносвітового показника. За даними Світового банку частка транспортних послуг від усього обсягу комерційних послуг у світі з 2013 р. по 2018 р. не перевищувала 21,5% (2013р.). Як і за загальносвітовою тенденцією, в Україні частка транспортних послуг у загальному обсязі експорту послуг зменшується (у світі частка транспортних послуг у 2018р. знизилась до 19,3%) [3].

Щодо послуг, які досить важливі з точки зору процесу четвертої промислової революції, то частка у експорті послуг у сфері телекомунікації, комп'ютерних та інформаційних послуг України перевищує аналогічний показник імпорту, але значно відстає від значень загальносвітового показника. За даними Світового Банку комп'ютерні та комунікаційні послуги від загальносвітового обсягу експорту послуг у період 2013-2018рр. займають досить суттєву частку, яка демонструє тенденцію зростання. З 2013 р. по 2018 р. частка комп'ютерних та комунікаційних послуг в цілому у світі збільшилась з 43,4% до 45,7% [4]. Тобто у 2013 році зазначений показник України був менше світового у чотири рази, у 2018 році це перевищення скоротилось майже до двох. Наявність висококваліфікованої робочої сили, розвиток інформаційно-комунікаційних технологій в Україні дозволяють зробити зазначені послуги «локомотивом» для національної економіки.

Література:

1. Services, value added (annual % growth). The World Bank.URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.SRV.TOTL.KD.ZG> (Accessed 20 March 2020)
2. Зовнішня торгівля України: стат. зб. Державна служба статистики України. Київ: ТОВ «БУК-ДРУК». 2019. 172с.
3. Transport services (% of commercial service exports) The World Bank.URL: <https://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.TRAN.ZS.WT> (Accessed 19 March 2020)
4. Computer, communications and other services (% of commercial service exports). The World Bank.URL: <https://data.worldbank.org/indicator/TX.VAL.OTHR.ZS.WT> (Accessed 20 March 2020)